

הבל תלוי בהתחלה

זיכורים. דכתב צ"ק אהלי שם (ליקוטים עמ' קכ"ה) שהתנא הראשון שנזכר צ"ק הוא ר' אליעזר וכדאיתא במשנה ריש ברכות (ב), מאימתי קורין את שמע בערבית משעה שהכהנים נכנסים לאכול בתרומתן עד סוף האשמורה הראשונה דברי רבי אליעזר וכו' ע"כ. והטעם שזכה ר' אליעזר להיות נזכר בראשונה יותר מכל התנאים הוא מפני שר' אליעזר אמר בעצמו שמימי לא קדמני אדם בציהמ"ד (גמ' סוכה כח.), וכיון שהוא היה הראשון שהגיע לציהמ"ד בכל יום נתנו לו שכרו מן השמים להקדימו צבי מדרשא של תושבע"פ. ועוד איתא במשנה תמיד (פ"ג מ"ח), מיריחו היו שומעין קול שער הגדול שנפתח וקול המגריפה וקול העץ שעשה וקול גביני כרוז וקול החליל וקול הנללל וקול השיר וקול השופר וקול של כהן גדול שעשה שהוא מזכיר את השם ציוס הכפורים ע"ש. הרי שזיריחו היו יכולים לשמוע את מה שמתרחש בציהמ"ק אע"ג שיריחו היה בהרחק גדול מירושלים. ופירש הראב"ד (שם) וז"ל, ודוקא היה זיריחו נשמע ולא בשאר זדדים מפני שיריחו היתה כמו ירושלים מפני שהיא היתה תחילת כיבוש ארץ ישראל וכו' ובשציל כן התרימה יהושע להיות קדוש וכו' והיו נשמעין בה כל הנך דקתני כדי שירגישו בני אדם שזיריחו יש כמו כן קצת קדושה כמו זירושלים, ולפיכך באלה יותר משאר דברים מפני שכל אלו הדברים קול שער הגדול ונללל וגביני כרוז הם התחלת עבודת המעמידים את הכהנים לעבודתם ולוים לודכנס וגם קטורת הוא תחילת עבודת היום וכו' עכ"ל. הרי שקדושת יריחו שזה לירושלים מפני שהיא היתה תחילת כיבוש ארץ ישראל, וכל שנכבשה תחילה נתקדש ביותר, ולכן זיריחו דוקא היו יכולים לשמוע את הקולות של התחלת העבודה בכל יום בציהמ"ק שזירושלים. וגם בזמן חורבן ציהמ"ק, ההתחלה של ההרס היא היתה חמורה ועזה ביותר, וכדאיתא בגמ' תענית (כט.), שאע"ג שרובו של היכל נשרף צי' באב, מכ"מ חז"ל קבעו להתאבל צט' באב, דאתחלתא דפורענותא עדיפא.

א] ולקחת מראשית כל פרי האדמה

כתיב "ולקחת מראשית כל פרי האדמה אשר תציא מארץך אשר ה' אלהיך נתן לך ושמת בטנא והלכת אל המקום אשר יבחר ה' אלהיך לשכן שמו שם" (דברים כ"ו, ב'). וכתב הצעל הטורים (שם) וז"ל, כל ראשית לשם. ראשית דגנך קדש ישראל לה' ראשית תבואתה, ראשית יריחו חרס לה', קטן היודע לדבר אציו מלמדו תורה עכ"ל. הרי שמנות זיכורים מלמדנו שנוון להקדיש ראשית כל מצנע ומאמץ להקצ"ה, וזהו קיום שמנות זיכורים וכדכתיב "ולקחת מראשית כל", כלומר שיש להקדיש ראשית כל דבר לה'. ואיתא בילקוט (בראשית רמז ב') בראשית ברא' וגו' זכות ישראל שנקראו ראשית וכו' בזכות התורה וכו' ואין ראשית אלא זכות וכו' ובזכות זכורים וכו' ואין ראשית אלא זכורים כד"א ראשית זכורי אדמתך וכו' ע"כ. הרי שרק נצרא העולם בשציל ישראל, בשציל התורה, ובשציל הזכורים שכולם נקראו ראשית. אמנם התינה ישראל והתורה שהם קיימים תמיד ונוכחים כל הזמן, אבל הרי מנות זיכורים לא שייך אלא לעתים, וא"כ היאך י"ל שנצרא העולם רק בשציל מנות זיכורים. ומי' צם' תולדות יעקב יוסף (כי תבוא) וצ"ק שמועת יצחק להג"ר יצחק מווארקה ז"ל (בראשית) צם הר"ר בנוס מפרשיסחא ז"ל שגם מנות זכורים נמצאת תמיד בלי הפסקה, שצכל יוס צבקר כאשר קם האדם משינתו מחוייב הוא לפנות ראשית מחשבתו לשמים, וזהו נמי קיום שמנות זיכורים. וכן כתב השפ"א (כי תבוא תרל"ב) צם החי' הרי"ם שע"י נתינת הראשית צכל דבר מקיים מנות זיכורים. ולכן כתב צם' תשואות חן, (כי תבוא) וז"ל, צריך האדם לקדש כל הענינים ראשיתן וכו' ולזה תחלת השנה נתקדש ע"י ר"ה, תחלת החודש ע"י ר"ח, תחילת יום ע"י תפלת שחרית, תחילת לילה ע"י ערבית, וגם תיכף כשעומד משנתו צריך לקדש המחשבה ולומר פסוק מודה אני וכו' עכ"ל.

ולא רק שיש מנה להקדיש ראשית כל דבר להקצ"ה, אלא גם מנינו חשיבות מיוחדת לכל הבאה בתחילה דומיא למנות

ונראה ששעת ההתחלה של כל מפעל הוי כ"כ רגיש וחשוב, ויש ענין להשתדל להקדיש ראשית כל דבר להקצ"ה, מפני שהאופן שבו משהו מתחיל הוא יקבע את האופן שהוא ממשיך לתפקד, ויגדיר היאך יתפתח הדבר לצסוף. דהנה צריש פר' כי תלך נסמכה הפרשה של יפת תואר אלל הפרשה של נחלת הצכור ופרשת צן סורר ומורה, דכתיב "כי תלך למלחמה על איציק וגו' וראית צשציה אשת יפת תאר וחשקת צה ולקחת לך לאשה וגו'. והיה אס לא חפצת צה ושלחתה לנפשה וגו'. כי תהיין לאיש שתי נשים האחת אהוצה והאחת שנואה וילדו לו צנים האהוצה והשנואה והיה הצן הצכר לשניאה וגו'. לא יוכל לצכר את צן האהוצה על פני צן השנואה הצכר. כי את הצכר צן השנואה יכיר לתת לו פי שנים וגו'. כי יהיה לאיש צן סורר ומורה איננו שמע צקול אציו וצקול אמו ויסרו אמו ולא ישמע אליהם וגו'" (דברים כ"א). ופרש"י (דברים כ"א, י"א) וז"ל, לא דברה תורה אלל כנגד יצר הרע. שאס אין הקדוש צרוך הוא מתירה ישאנה צאיסור, אס נשאה, סופו להיות שונאה, שנאמר אחריו כי תהיין לאיש וגו' וסופו להוליד ממנה צן סורר ומורה, לכך נסמכו פרשיות הללו וכו' עכ"ל. וכתב צס' שס משמואל (כי תלך תרע"א, תרע"ה) שכל זה צאה להורות לנו על מעלת הראשית, שכיון שהתחלת הזיווג עם האשת יפת תואר היתה רק כדי להכניע ולהתפשר עם היצר הרע, הרי זה ישפיע לרעה על כל המשך הנישואין, וירדה התורה למסקנת הדברים שלא תחפוץ צה וגס שהצן שינל מהס יסצול ויהיה צסכנה להפוך לילד צעייתי. ומזה יוצן ג"כ את כל הענין של נחלת הצכור וצן סורר ומורה, שכל זמנו של הצן סורר ומורה אינו אלל שלשה חדשים הראשונים צצא לכלל עונשין וכדאייתא צגמ' סנהדרין (ס"ט), והוא הראשית של ימי חייו. וכמו שהצכור נוטל פי שנים, כי כל אחיו הצאים אחריו נמשכין אחריו, והוי כאילו הוא הסיצה שלהס, כן הוא אלל הצן סורר ומורה צאשר הראשית שלו מקולקלת נהרג על שס סופו, כי חצצין רשעתו צסופו כאילו הוא נמצא צפועל צתחילתו, צצודאי יצא לכך שיתחייב מיתת צ"ד צאשר הקלוקל הוא צראשית ימיו, והכל נמשך אחר הראשית.

והנה צתשו' הר צבי (אהע"ז ס"י פ"ח) ינל לדון צעוצדא שהיה צגדול אחד צסידר קידושין, וטעה וצירך על היין שהכל נהיה צדצרו ושוצ חזר וצירך צורא פרי הגפן. וכששאלו אותו אמאי חזר וצירך צפה"ג כיון דקיי"ל צמשנה צרכות (מ). שעל כולם אס אמר שהכל ינל, הוא השיצ שעשה כן כדי שהזוג הזאת לא יצטרכו להתחיל נישואיהן ע"י קיום מצוה צדיעצד, שזה

ישפיע לרעה על כל מה שיצוא אחרי כן. ועד"ז, אע"ג שמצינו צמצות צצת צכצוד יוס עדיף מכצוד הלילה (גמ' פסחים קה.), ועיקר סעודת צצת הוא ציוס ולא צלילה וכדכתיב "זכור את יוס השצת לקדשו" (שמות כ', ה'), מכ"מ עיקר מצות קידוש מדאורייתא הוא דוקא צליל צצת, דכי קדיש תחלת יומא צעי לקידושי (גמ' פסחים קו.). ופי' צס' שס משמואל (פר' וינל תרע"ה) שזהו משוס דצכניסת השצת דוקא נקצו כל האורות של כל חלקי השצת, ורק ע"י אמירת קידוש צתחילת השצת הוא שאפשר לקדש את המשך היום.

ג] חינוך על שחרת הקודש

ולתכלית הזאת היו צריכים לנס צחנוכה, דאייתא צגמ' צצת (כ"א): מאי חנוכה וכו' שכשנכנסו יוונים להיכל טמאו כל השמנים צצהיכל, וכשצברה מלכות צית חשמונאי ונצחוס, צדקו ולא מצאו אלל פך אחד של שמן שהיה מונח צחותמו של כהן גדול, ולא היה צו אלל להדליק יוס אחד, נעשה צו נס והדליקו ממנו שמונה ימים וכו' ע"כ. והקשה הפני יהושע (שס) וז"ל, ולכאורה יש לתמוה כל טורח הנס זה למה דהא קי"ל טומאה הותרה צציצור והוי יכולין להדליק צשמן טמא וכו' עכ"ל. וצס' גליוני הש"ס, להג"ר יוסף ענגיל ז"ל (שס) תי' צצאותה שעה עסקו החשמונאים צטיהור המקדש וצחינוכו מחדש. דכתב המהרש"א (שס) שנקרא חנוכה על שס חנוכת המצות, דצית חשמונאי גנזו אצני מצח ששקצו אנשי עו"ג לע"ז והוצרכו לצנות מצח חדש וכו' וכ"ה צאר זרוע (ח"צ ס"י שכ"ה). וצס' אצי הנחל, להג"ר ינחק אייזק מסלוניס ז"ל (דרוש י"צ), הוסיק צצאמת צאותה שעה היו מחנכים את כל הכלי שרת כולם, שכיון צצאו פריצים וחללוה ינאו לחולין, והוי צריכים לעשות כולם מחדש, וכדמשמע צמגילת תענית (פרק ט'), צימי מלכות יון נכנסו צית חשמונאי להיכל וצנו את המוצח ושדוהו צשיד ותיקנו צו כלי שרת וכו' ע"כ. ולפי שהיו מחנכין את המקדש מחדש, היו צריכים לשמש דוקא עם שמן טהור צלי שמך של טומאה כלל, אפילו צאופן של היתר, שהתחלה הוא ראשית לכל הצא אחריו, ולכן הוא חמור ממעשה ההמשך, שהתחלה הוא כעין גרעין המצמיח את התוצאות, ומה שמותר צהמשך אולי אינו מותר צהתחלה. וכן כתב הג"ר שלמה קלוגר ז"ל צחכמת שלמה (או"ח ס"י תר"ע) וז"ל, נראה אפילו למאן דאמר טומאה הותרה צציצור היינו לגוף העצודה וכו', אלל לחנך צתחלה הצית המקדש, ודאי החינוך צתחלה צריך להיות

בטהורים. ולכן אז כיון דתחלה פסקה העבודה, ועכשיו התחילה העבודה מחדש, ודאי תחלת החינוך צריך להיות בטהורים, ולכן הוי נס חנוכה, שתחלת החינוך יהיה בטהרה וכו' עכ"ל.

ולכן עלינו להיזהר כל כך בחינוך הילדים שיהיה בקדושה מוחלטת וצלי פשרות רוחניות כלל. ומנקודת מבט זו יש להבין הנהגת רבי חייא, דאיתא בגמ' ב"מ (פה:), אמר ליה רבי חייא לרבי חנינא בהדי דידי קא מיננא, דעדי לתורה ללא תשתכח מישראל, מאי עבדינא, אזלינא וסדינא כיתנא, וגדילנא נישי, וזיידנא טבי ומאכילנא צשרייהו ליתמי, ואריכנא מגילתא וכתבנא חמשה חומשי, וסליקנא למתא ומקרינא חמשה יוקי בחמשה חומשי, ומתנינא שיתא יוקי שיתא סדרי, ואמרנא להו עד דהדרנא ואתינא אקרו אהדדי ואתנו אהדדי, ועבדי לה לתורה ללא תשתכח מישראל וכו' ע"כ. והק' כל המפרשים שתוכניתו של רבי חייא לכאורה אינה מוצגת כלל. שמשמא תכליתו העיקרית של רבי חייא הייתה ללמד תורה לתלמידים, וא"כ למה פתח בזריעת פשתן וזיד צבאים שיש במשימות אלו צבזבו זמן נוראה, ובמקום זה הוא היה יכול לנצל את זמנו ולקנות דברים אלו בחנות. וזיאר המהרש"א (שם) שתכניתו של רבי חייא מיוסדת על הרעיון שלימוד תורה לתלמידים צעירים צריך להיות לגמרי לשם שמים, ואלא לא יהא צו שום שיתוף של כונה אחרת. וכדי להיות בטוח שכל מעשיו יהיו מרוחקים מכל נגיעה של כוונות דדדיות טרח ר' חייא בזריעת הפשתן וכו' בעצמו, שלא היה נוח לו לקנות דברים אלו מסוחר שהיה יכול להתערב עמהם עד אחר, וזהו דרך מסוגלת להתחלת לימוד התורה באופן שלא תשכח תורה מישראל במשך הדורות.

ד] יום ראשון בעבודה

ומתנת החשיבות של ההתחלות, שבכחה להגדיר את מהות כל הנמשך אחריו, מצינו משמעות מיחדות ליום הראשון של כל משרה חדשה. שהרי לאחר מיתת נדב ואביהו כתיב, "ויקרא משה אל מישראל ואל אלצפן בני עזיאל דד אהרן ויאמר אלהם קרבו שחו את אחיכם מאת פני הקדש אל מחוץ למחנה" (ויקרא י', ד'). ואיתא בתו"כ (שם) מכאן אמרו אין מטמאים למתים שהרי אלעזר ואיתמר כהנים היו ולא נטמאו להם מי נטמאו להם הלויים וכו' ע"כ. ותמה דעת זקנים מצעלי התוס' (שם) שכבר מצינו במקום אחר שהכהנים מזהרין על טומאת מת, דכתיב "לנפש לא יטמא בעמיו" (ויקרא כ"א, א'). ועוד

אלעזר ואיתמר כהנים הדיטות היו ולמה לא נטמאו לאחיהם. ותירצו דהא דקאמר מכאן שהכהנים אין מטמאין למתים היינו דוקא בנוגע לכהנים הדיטות ציוס משחתם שאין מטמאין לקרובים, שציוס משחתם יש להם דין כהנים גדולים. הרי שכל כהן ציוס שנמשח ומתחיל משרתו בציהמ"ק יש לו דין כהן גדול שאסור לטמא אפילו להו' קרובים, ששעת ההתחלה צריך להיות בתכלית הטרה, ואם יהיה צוה איזה חולשה ציוסוד ההתחלה, זה יהיה נרגש במשך עבודתו בציהמ"ק וינמצא את יכולתו להצליח בעבודתו. ומה"ט נמי צפעס הראשונה שהמנורה הודלקה בציהמ"ק היה צריך להיות דוקא ע"י אהרן הכהן ולא סגי עם איש אחר. דכתיב "דבר אל אהרן ואמרת אליו זהעלתך את הנרת אל מול פני המנורה וגו'" (צמדבר ח', ב'). ותמה המשך חכמה (שם) אמאי היו צריכין דוקא לאהרן הכהן להדליק את המנורה כיון שקיי"ל שהדלקה לאו עבודה היא וכשרה אפילו צור וכדאיתא בגמ' יומא (כד:). ומי' שזה הייתה הפעם הראשונה שהמנורה הודלקה, ואופן הדלקתה צאונה שעה יגדיר את טיב הדלקתה במשך הדורות, ולכן אע"ג שבעלמא הדלקה לאו עבודה היא וכשרה צור, צאונה שעה היו צריכים דוקא לאהרן הכהן כדי להתחיל את תהליך המצנע של הדלקת המנורה ברמה הגבוהה ביותר.

וע"ד מצינו שצפעס הראשונה שהציאו בני ישראל את הקרבן העומר בארץ ישראל הייתה באופן מיוחד ויותר טוב מהרגיל. דבעו בגמ' ר"ה (יג.), עומר שהקריבו ישראל כניסתן לארץ מהיכן הקריבוהו וכו' ע"כ. ותמה צחי' הר"ן (שם) וז"ל, וא"ת דלמא מעבר הירדן מחלק בני ג' ובני ראובן שנטלו צראש. י"ל דעומר מצאנו להציאו מיהודה ואינו נראה לומר שעומר ראשון היה שלא כמצותו וכו' עכ"ל. הרי שאע"ג שצמשך הדורות צעת הצורך מציאין את הקרבן העומר מעבר הירדן, מכ"מ כיון שיש מצוה לכתחילה להציאו מיהודה, סבר הר"ן שא"א להיות שלא הציאו את העומר הראשונה שלא כמצותו לכתחילה. וגם בנוגע להקרבנות התמידין יש חילוק בין הדרך בה הוצאו צפעס הראשונה לבין כל שאר הפעמים שלאחר מכן. דכתיב מעיקרא צפר' תזוה "את הכבש האחד תעשה צבקר ואת הכבש השני תעשה צין הערבים" (שמות כ"ט, ל"ט), אמנם שוב נאמר צפר' פנחס "את הכבש אחד תעשה צבקר ואת הכבש השני תעשה צין הערבים" (צמדבר כ"ח, ד'). וז"ל אמאי מעיקרא כתיב "האחד" עם ה"א הידיעה ולצסוף כתיב רק "אחד". וצחידושי מרן הגרי"ז הלוי עה"ת (אות קט"ו) תי' עפ"י הגמ' מנחות (ג).

לא הקריבו כבש צבקר לא יקריבו בין הערבים, צמה דברים אמורים שלא נתחנך המזבח, אבל נתחנך המזבח יקריבו בין הערבים וכו' ע"כ. כלומר שצפעם הראשונה שהקריבו את התמידין, בשעה שהיו מחנכין את המזבח, היו התמידין מעכבין זה את זה, ורק לאחר שהציאו את התמיד של שחר היו יכולים להציא את התמיד של בין הערבים, אבל לאחר מכן, כשכבר נתחנך המזבח, קיי"ל שאין התמידין מעכבין זה את זה, ואפילו לא הקריבו את התמיד של שחר מציאין את התמיד של בין הערבים. ולפי"ז צפר' תורה דנאמרה פרשת התמידין בשעת חינוך המזבח כתיב "האחד", דמשמע הראשון, דאם לא הקריבוהו לא יקריבו גם של בן הערבים. אבל צפר' פנחס דנאמרה פרשת תמידים לדורות, וכשכבר נתחנך המזבח אזי הדין דגם אם לא הקריבו צבקר יקריבו של בן הערבים, לכן כתיב "אחד" דמשמע רק אחד ולא ראשון, דאינו צריך להיות דוקא הראשון.

ה] יום ראשון לסליחות

וזה לימוד גדול לכל אדם להשגיח היטב על כל ההתחלות והראשית שלו, שהאופן שבו הוא מתחיל יקבע את מהות כל מה שיצוא אה"כ. וכל שכן כשהיום של ראש השנה מתקרב לצוא יש לנו להקדיש ביותר ימים אלו לעבודת ה', ולהתשדל לנקות את עצמינו מכל שמץ של חטא ועון, שתקופה זאת יגדיר את כל מה שיארע במשך השנה. וראה צס' ישא ברכה, (מודזיץ, צמדבר עמ' ג') שפי' דברי חז"ל "כל התחלות קשות" (מכילתא שמות י"ט, ה') שכל התחלות צריכים להיות קשות וחזקים, כי אם היסוד והראשית קשה ואמין, הרי כל הבנין שנבנה עליו יסלוקים, ואם חלילה היסוד של הבנין וראשיתו חלש, אזי כל הנבנה עליו מתרשש ונופל. ולפי"ז יש להבין מש"כ הרמ"א (סי' תקפ"א סע' א') צסם הכלבו, שהמתפלל סליחות יתפלל כל היום, ופי'

המג"א (ס"ק ז') שהמתחיל צמנא אומרים לו גמור. אבל תמה צתשו' בנין שלמה (סי' ל"ז) דמהו ענין זה להתחיל צמנא שאומרים לו גמור, דזה רק שייך צמי שעוסק צמנא אחת שצריך לגמור אותה. אבל הכא המנא שהתחיל צבר גמרה ומהו ענין סליחות לתפילה. ועוד דאף צתפילה גופא אטו שהמתפלל שחרית צריך להתפלל מוסף. וי"ל שדוקא צאמירת סליחות צראש השנה אומרים שהמתחיל צסליחות יתפלל כל היום, שזה צאה כדי להדריכנו על צורת העבודה צתקופה הזאת, שהדרך שבו אנו נוהגים צתפילה יהיה גלוי ונרגש לאורך כל השנה, שהכל הולך אחר הראשית. ומה"ט אנו מדגישים צסליחות "מעביר ראשון ראשון" (גמ' ר"ה יז.), והלא אנו צריכים כפרה גם על החטאים שעברנו עליהם כמה פעמים. ופי' צס' קדושת לוי (ראש השנה) עפ"י הגמ' קידושין (מ.) שכיון שעבר אדם עבירה ושנה צה נעשית לו כהיתר, ולכן אנו צריכים מחילה יתירה על עשיית העבירה צפעם הראשונה שצאותה שעה נדמה לנו כאיסור ואעפ"כ עברנו עליה. אבל אנו גם צריכים כפרה נוספת על הפעם הראשונה שעברנו איזה עבירה, מפני שע"י שעברנו עליה פעם א' זה גופא גרם לנו לעבור עליה הרבה פעמים אח"כ, שהכל נגרר אחר הראשית. וצזה כתב צס' צרך משה (פר' כי תצוא) להבין מנהג אשכנז להתחיל סליחות צמוצאי שצת, שהוא כדי לצרף ימי הסליחות לקדושת שצת, שמאחר שיהיה הראשית צקדושה רבה, כולא צתר רישא גרירא, ויהא לנו לעזר ולהועיל צמשך כל ימי הרחמים והסליחות לעבוד את ה' כראוי. וזהו ציאור הסליחה "צמוצאי מנוחה קדמנוך תחילה" היינו שאנו עושים ההתחלה והראשית של ימי הרחמים צמוצאי מנוחה, צכח קדושת שצת קודש, וצבר זה יסייע צעדינו להמשיך צעבודת הקדש צכל שנה. וצזכות זה שאנו מקדישים ימים הראשונים הללו של השנה צאמירת סליחות ועשיית המנא, אי"ה הקצ"ה ידריכנו ויקבענו צמשך כל השנה על הדרך של תורה ויראה ויכתוב ויחתום אותנו לשנה טובה ומתוקה.

